

Medlemsblad for Østensjø historielag

Januar 2004

Østensjøveien forbi Høyenhall Teglverk i 1951

*** Barndomsminner fra Låveveien * Fisking i Østensjøbekken * Operetten Lurengrim * Historien om Rudolf Abel * Merkelig historie fra Nordre Skøyen Hovedgård * Fotogruppens arbeid ***

Medlemsblad?

Ja, det er akkurat det vi prøver oss på i historielaget. I styret har dette vært et tema flere ganger, men det er først nå at det altså har blitt en realitet. Hvor hyppig medlemsbladet skal komme ut vil bl.a. være avhengig av stoffinnang, men vi ser i første omgang for oss utgivelse et par ganger i året. Stoffet i dette nummeret har i stor grad vært publisert tidligere via nettsiden vår, men for å få større tilgjengelighet kommer det også i papirform.

Bladets navn, "**Rundt vannet**", ble til etter en intern navnekonkurranse. Vi synes det på en fin måte markerer at det er den nye, utvidede bydel Østensjø som er vårt interesseområde. Vi har allerede hatt vårt første medlemsmøte på Bøler gård. Et kåseri ved Amund Kveim, "Bøler er stedet", fylte opp lokalet og førte til at vi fikk mange nye medlemmer fra Bøler.

Blant historielagets aktiviteter kan du i dette nummeret lese om **fotogruppens arbeid**. I samarbeid med Deichmanske bibliotek gjør de en stor innsats i å scanne inn og registrere gamle bilder.

Ellers kan det være interessant å lese om historikken bak operetten "**Lurengrim eller**

kaffeosen som ble vekk". Den ble framført på Godlia velhus i 1941, og Frode Jacobsen har gjort en stor innsats i å samle dette stoffet som var "spredt for alle vinde". For tiden jobber en gruppe på Manglerud videregående skole med å sette opp stykket igjen. I løpet av våren håper vi at Godlia velhus igjen skal få visitt av "Lurengrim".

Barndomskildringer har vært etterspurt i historielaget og her presenterer vi en av dem. Ruth Benum forteller på en levende måte hvordan det var å vokse opp i Låveveien på 1920- og 30- tallet. Flere barndomsskildringer kommer etterhvert, men her er nytt stoff fortsatt velkomment. Det vi særlig mangler er skildringer fra "litt nyere" tid. Er det ingen 30-50 åringer der ute som husker noe fra sin oppvekst?

Annet lokalhistorisk stoff fra bydelen er selvsagt også interessant. Så har dere historier dere har opplevd selv eller fått overbragt fra andre, la oss få vite det. Det er viktig at slikt blir tatt vare på til seinere generasjoner.

Bjørn Lilleeng

(Redaktør for dette nummeret, denne oppgaven vil nok gå litt på omgang)

Østensjø historielag

Leder: **Bjørn Lilleeng**
Kasserer: **Inger Kjærnes**
Sekretær: **Petter Jansen**
Styremedlem: **Nina Erikson**
Styremedlem: **Dag Skaseth**
Varamedlemmer: **Kari Ravnaas, Gunnar Reiby**
Valgkomite : **Per Ove Dahl, Leif-Dan Birkemoe og Sigurd E. Gullerud.**

Østensjø historielag
Postboks 9 Oppsal
0619 Oslo
Giro: 6061 05 18055
E-post: histlag@online.no
Nettside: www.histlag.pair.com

Innhold dette nummer:

Minner fra oppveksten i

Låveveien i 1920 – 30 årene	Side	3
En merkelig opplevelse	”	10
Historien om Rudolf Abel	”	10
Mortefiske i Østensjøbekken	”	11
Prosjektet		
”Lokalhistoriske bilder”	”	12
LURENGRIM, - eller kaffeosen som ble vekk	”	13
Et par gamle postkort	”	15
Østensjø Historielag i 2004	”	16

Minner fra oppveksten i Låveveien i 1920 - 30 årene

Av Ruth Benum

Jeg er født i 1921 og kom sammen med mine foreldre og 2 år yngre søster til Låveveien 20 den 19. oktober 1925. Jeg husker at det hadde snedd noen dager, og været var hustrig. Det var derfor kjærkomment da nabofruen fra sin verandatrapp ropte oss inn til lapskausmiddag. Det var begynnelsen til et langt og godt naboskap.

Vi kom fra Grefsen, hvor mine foreldre hadde hus i Aschehougs vei. Grunnen til at de valgte å flytte, var hensynet til sine barns fremtidige skolegang. Vi bodde slik til at veien til Grefsen folkeskole ville bli ganske lang, og siden vi bodde i Vestre Aker, var det ikke fri skolegang videre. Det var det derimot i Østre Aker. Mine foreldre kom opprinnelig fra henholdsvis Trøndelag og Valdres til Oslo for å skape seg en fremtid.

Låveveien i 1920 årene

Låveveien 20 ble bygget i 1922 av en av fars kolleger, som for øvrig hadde gårdsbruk på Minnesund, hvor han bodde. Huset i nr. 20 hadde vært bortleid. Eiendommen var på ca. 2 mål, noe som var vanlig, og ble betalt med kr.22.000.-. I 2ten etasje bodde et ektepar med 2 småjenter. Der var det ikke innlagt vann, så det første som ble gjort straks etter at vi flyttet inn, var at det ble sørget for vannspring og utslagsvask til den lille familien.

Hagen var ikke opparbeidet, men far –30 år gammel – tok som alle andre hageeiere i distriktet fatt med godt mot og hjelpemidler som hakke, spade og rive. Hage-arkitekt Karen

Reistad, Ole Reistads søster, tegnet forslag til hage-anlegg. I nybyggerperioden i 1920-årene fikk huseiere som anla hage 2 epletrær og 3 bærbusker i foræring av Aker kommune. Mor reiste ut til Landbrukshøyskolen på Ås og kjøpte billige stauder. Slik ble det etter hvert hage av det.

Sommeren 1929 var hagen i meget god stand, og på forsommeren det året fikk min søster og jeg ikke lov å leke på plenen. Da var vi hver morgen i løvtann-perioden ute og plukket av de gule hodene som var kommet i løpet av siste døgn, vi samlet dem sammen i forklæet vårt, og for den jobben fikk vi 2 øre hver. Far fikk det året Aker

kommunes premie for hagen , - det ble ikke utdelt 1. premie, og han fikk 3. premie.

Helge Benum i potetåkeren i nr 20 i 1928

Vi var en hel skokk med jenter og gutter som bodde i Låveveien og nederst i Promenaden i 1920 – 30 årene, og vi hadde det til felles at vi alle vokste op i en villa i en hage – i gode middelklasse-kår. Det var veldyrkede hager omkring oss alle steder, og vi barn gikk ut og inn hos hverandre i hus og hage. Vår barndoms nære omgivelser var derfor hager med frukttrær, bærbusker, grønnsaker og blomster. Vi hadde ikke så mye penger til slikkeri, men vi spiste bær, og vi kunne forsyne oss med en deilig, ny gulrot, gni av jorda på gresset og spise.

Annen lekeplass var det heller ikke mangel på: Jordet mellom nr. 22 og 26 i Promenaden var ikke bebygget, og det var det heller ikke der hvor Baneveien går ned fra Låveveien. Og så kunne vi selvfølgelig leke i veien. Der slo vi ball, trillet hjul, hoppet paradiset, hoppet tau, og jenter så vel som gutter hoppet bukk. Skulle vi kaste ball, trengte vi en vegg i blant, men det var ikke noe problem. Og spør om vi kunne det vi drev med – vi var virtuoser. I begynnelsen av 30 – årene – min spesielle ”ballperiode” – var på Østensjø skole de jevne feltene på den gamle skolen i frikvarterene helt opptatt av ballspillende jenter.

Men vi behøvde ikke hjelpemidler for å kunne leke i lag – vi hadde sanglekene våre. Vi sang i vilden sky mens vi synliggjorde leken med hopp og dans. Vi som var barn i 20.- 30 årene forsto å leke sammen uten voksen hjelp og uten dyre hjelpemidler. Dukke hadde vi jentene alltid, men det var en, og det var nok. Mor sydde klær til dukka vår og lagde utstyr til seng, far snekret dukkeseng og sportsvogn, som han malte sterkt

rød med gule og grønne blomster. Ingen hadde maken.

I årevis var det gjevt å bytte glansbilder .- det var en jente-sak – og det var mest en sommer-beskjeftigelse. Hadde vi 5 øre, gikk vi ofte til ”Strikkedamene”, en liten manufakturforretning i villaen på hjørnet av Dalbakkveien og stien ned i dal’n, og kjøpte et par glansbilder. Så satt vi på ”lemmen til Benum” (plankene som lå over grøfta utenfor porten) og byttet glans. For øvrig var også kiosken til Welle behagelig nær når 5-øren brant i handa.

Barna i Låveveien 18 og 20 samlet i nr 20 en søndag høsten 1930. Nr 18 i bakgrunnen

Og så hadde vi jo skogen. Utstyrt med matpakke og flaske med saft og vann gikk vi på landtur til ”fjellet”, den lille fjellknausen ved bommen i Solbergliveien, til Skøyenparken, Kusletta, eller helt inn til Skøyenputten. Der var det liv og røre i 30-årene, høyt stupetårn og Gregersen på plass med svømmesælen. Det var mange onger i distriktet som lærte å svømme av ham.

Under min oppvekst bodde det i nr. 22 i Låveveien 31 personer, og selvfølgelig flest barn. Det var årvisst at madamen i 2. etasje tok med noen av sine egne poder pluss de som ville på bærtur i den nære skog. Min søster og jeg ble behørig utstyrt og slo følge. Det var alltid morsomt og livlig, og det hendte ikke at vi kom hjem uten blåbær. Madamen visste hvor vi skulle finne bær.

Ellers var det jo en del av oss som var ”vannrotter”. Omtrent alle reiste fritt på toget, for i Låveveien, som gikk fra nr. 1 til nr. 33, var det 18 familiefedre som hadde sitt virke på jernbanen. Derfor kunne vi komme oss ut til sjøen uten at det kostet oss noen ting. Vi gikk til Bryn st., tok toget til Østbanen, så til Ljan, og

derfra var ikke veien lang ned til Katten. Eller vi tok toget til Østbanen, gikk bort til "Bispa" og var med Oslo kommunes gratis-ferge til Hovedøya. Det var herlige dager med sol og salt sjø, - det var nok – vi hadde stort sett ikke penger, det greide seg med saft og vann og geitost-mat. Fra vi var så gamle at vi hadde sykkel, ca. 12 år, syklet vi ut til sjøen over Høyenhall, ned Svartdalen og ut over Mosseveien. Det var lett å komme ut til badestranda – motbakkene hjem ble nok litt tunge i blant etter en lang dag ved sjøen, men det var aldri noe hinder.

Småjentene i nr. 20 våren 1926. Damfaret i bakgrunnen

Den sommeren min søster og jeg var henholdsvis 6 og 8 år gamle, oppdaget vi da vi kom tilbake fra familie-besøk på Hjellum ved Hamar at vi hadde glemt igjen badedraktene våre der, og det var katastrofalt. Far bestemte at vi skulle reise opp og hente dem – alene. Søsteren min gråt da vi gikk ut av porten. Vi tok lokaltoget fra Bryn til Lillestrøm, hvor vi byttet over til Trondheimstoget som kom etter oss, reiste til Hamar og gikk der over på toget til Røros. Vi kom oss av på Hjellum, oppholdt oss et par timer hos tante og gjorde så samme reisen tilbake til Bryn. Vi fikk skryt da vi kom hjem om kvelden.

For øvrig var de fleste av oss onger på landet i en periode om sommeren også, hos bestemor i Valdres og Solør, på Blaker og Minnesund.

I ferien hendte det at vi fikk "sitte på" når far hadde tjeneste i lokaltoget mellom Oslo Ø. og Lillestrøm. Da møtte min søster og jeg opp på Bryn st. til avtalt tid, entret brekkvogna når toget kom og inntok plassene til konduktøren og overkonduktøren ved vinduet på hver vår side. I Lillestrøm var vi så vidt ute på plattformen en tur før vi returnerte til Bryn og vandret bakkene opp til Låveveien igjen – vel fornøyd med utflukten.

Om høsten var det alltid is på Østensjøvannet en stund før snøen kom, is så hard og blank som et speil, det sang i den, det var måneskinn og vi kunne gå på skøyter om kvelden. Det var sparkføre også om vinteren den gang, fint sparkføre så vi kunne ake – eller gå på skøyter – i veien, og vi var ute i store flokker til langt på kveld. Ingen kom og ropte oss inn, det var trygt å være ute selv i mørket, og det var ingen trafikk.

Selvsagt var det nok snø og skiføre. Det manglet ikke på skibakker i nærmiljøet, de fantes på jordene nederst i Låveveien og nedenfor Skøyenåsen st., der var vi på dag- og kveldstid, der var vår skiskole. Min søster og jeg fikk ski da vi kom til Låveveien 2 og 4 år gamle, furupinner med tå-binding og hjemmelagde staver. Skiene hadde vi i mange år, bindingene ble etter hver erstattet med stram-apparat..

Og alle onger kunne alt: Gå på ski og skøyter, svømme, hoppe paradiset, hoppe tau, hoppe bukk, - mangfoldet var stort, utstyret langt fra dagens standard, men vi hadde det moro og vi var – tør jeg påstå – kløppere.

Fra tidlig alder ble vi vant til at vi skulle ut på tur om søndagene. Om vinteren bar det inn i Østmarka på skitur. Vi spente på oss skiene ute på gårdsplassen og dro innover, til Sarabråten, Gullsmeden, Branntårnet og Mariholtet. Vi var store før vi fikk ski-bukser, så antrekket var lenge foldeskjørt og hjemmestrikket genser. Gleden var stor det året vi fikk rumpe-taske i julegave. Så slapp vi å ha matpakke dinglede i en hyssing på en knapp.

Foreningslivet blomstret. "Alle" onger turnet i Bjart. Imidlertid tillot ikke faren vår – ihuga Arbeiderparti-mann som han var – at hans døtre skulle være medlem i en borgerlig idrettsklubb, og vi var derfor begge Freidig-jenter. Vi turnet

på middelskolen og drev også litt med fri-idrett. Kristi Himmelfarts-dag, som i AIF var idrettens dag, gikk vi i turndrakt i tog til Dælenenga. Far var selv aktiv idrettsmann, løper og skiløper, og det førte til at hele familien var med når han løp for Freidig på Hønefoss, Ski eller Moss.

Låveveien gikk i 20-årene ned til nr. 33 ved Bråte-butikken, derfra var det sti over Søndre Skøyens jorder til Østensjø skole. Men bonden tillot ikke at elevene gikk over jordene, og stien ble stengt ved nr. 33 med piggråd. Vi gikk derfor opp Promenaden og over Søndre Skøyen gård til skolen. Var været dårlig, fikk vi 10 øre så vi kunne ta trikken fra Godlia til Skøyenåsen og gå ned bakkene.

Låveveien 20 vinteren 1930. Doen i nr 22 til venstre. Trikkeskinner mot Skøyenåsen.

Livet i veien var et helt annet enn det er i dag. Det var nesten ikke biltrafikk, og mann med hest og kjerre var ingen sjeldenhet. Fiskemannen kom en gang i uka, han satt henslengt på siden av kjerra si og ropte: "Fersk fisk i gata." Så møttes husmødrene ved fiskekjerra. Brød kunne en også få kjøpt i veien, brødkjøreren kom med hesten og den brune vogna, og han hadde deilige rugkaker til 10 øre. Av og til kom "Forbruker'n" også. Han hadde lastebil med brune, slitte kasser stablet på lasteplanet. Ansatte ved Jernbanen som var medlem i Østbanernes Forbrugsforening kunne bestille matvarer gjennom denne innretningen. Så kom "Forbruker'n" inn med den brune kassa på skulderen og lempet matvarer opp på kjøkkenbenken. Når han var gått, vanket det kandissukker på oss.

Hver eneste kveld kom melkekjøreren. Vi hadde melk først fra Nordre Skøyen gård, senere fra

Haugerud. Om vinteren syntes vi jentene det var gjevt å henge på sleden til Svein fra Haugerud.

Det kom kremmere på døra også, med koffert som de slo opp ute på trappa, og det var litt spennende å titte nedi der, enda han hadde vel ikke stort annet enn strikk, bendelbånd og sikkerhetsnåler. Men vi skulle ha med oss det som var.

Klasse 1c med Caroline Jørstad 1928

Lørdag var do-tømme dag i de kommunale gårdene i nr. 22 og 28. Da kom Trasop'n med hest og tohjuls kjerre, han bar do-bøttene på aksla og tømte dem rett opp i doningen. Selv satt han på en planke som lå tvers over kjerra.

Sjåføren som kom til butikken i nr. 15 med melk fra Melkeforsyningen ble nok etter hvert temmelig lei av onge-gnålet om å få "sitte på". Han lot en dag 4 småjenter bli med på lasset helt ned til Melkeforsyningen i Schweigaardsgate, og jentene måtte pent gå hjem. - Siden var han kvitt oss.

Postbud Hanssen var vi venn med, likeså politibetjent Bollingmo, som gikk sine runder fra Bryn politistasjon i Ulvenkrysset – med hendene på ryggen iført staselig uniform med gullknapper og lue med kule på toppen. I senere år knikset vi til overlærer Evje når han søndag formiddag kom gående i veien vår fra sin bolig øverst i Godliaveien, svingende spaserstokken på sin ferd til Østre Aker kirke for å spille til gudstjeneste.

Til hverdags durte maskinene i nr. 16 - der var det gjerdefabrikasjon i uthuset, A. Nilsens gjerdefabrikk.

I nr. 18 kaklet hønene. Når en av dem skulle avrettes, ble det sendt bud på far. Da fikk vi ikke lov å være med.

Utenfor porten vår hendte det en liten trafikkulykke. Grete i 2. etasje, 4-5 år, skulle i melkebutikken i nr. 15 og kjøpe brød for mora, som hadde vaskedag i bryggerhuset. Grete løp ut av porten og lå plutselig under bilen til Fællesslagteriet, som var på vei til melkebutikken med varer. Farten var nok ikke stor, for småjenta krøp fram, fremdeles med neven knyttet rundt en 25 øring og en 10 øring, 35 øre som et brød kostet.

Det var ikke så mange muligheter til å tjene penger, men noen slanter ble det da i ny og ne. Oppe i Godliaveien bodde tanten til min søsters beste-veninde. Da de to kom ruslende på besøk en dag, fikk de jobb med å hjelpe tante Anna å trekke laken. For vel utført arbeid fikk de 3 øre på deling. Det ble 3 ett-øres karameller eller 3 lakrisklumper.

Den høsten jeg var 8 år, deltok jeg en dag i potetopptaking på Nordre Skøyen gård. Fortjenesten ble 50 øre og 1 bøtte poteter.

Nabofruen i nr. 18 var raus. Hun ga oss 10 øre når vi gikk ærend for henne – det var dobbelt så mye som vi fikk hjemme.

En høstdag da jeg kom fra skolen, ropte en nabodame på meg og ba meg gå i hagen og ta opp poteter til familiens middag. For den jobben fikk jeg jord på skoene og halvparten av en 5-øres sjokolade. Den andre halvparten spiste hun opp selv.

Før Bjørn Larsen etablerte seg som frisør på Bryn, ble vi klippet av fru Nilsen i Promenaden. Det kostet 1 krone. Bjørn Larsen tok 75 øre, og hvis vi ville gå ned til Bryn til ham, fikk vi beholde differansen på 25 øre selv. Da var veien lett å gå.

Jeg gjorde et varp da jeg på valgdagen i begynnelsen av 30-årene fikk jobb med å sykle mellom Østensjø skole og Godlia velhus med skriftlige beskjeder. Det ble mange turer, men så tjente jeg også grovt: Jeg fikk kr. 5,-.

En gang jeg var i Bråte-butikken et ærend, kom det inn ei lita jente med en melkeflaske som hun ba om å få panten for, og for panten skulle hun ha egg. Hun fikk 2 egg. Jeg vet at familien var tallrik.

Far var i mange år verge og distriktsformann i Forsorgsvesenet. Dette var et verv man ble pålagt og som var ulønnet. Folk som trengte

hjelp til livsopphold, kom og gikk i vårt hjem, og mor fikk kr. 45.- pr år for ekstra renhold. Vi kjente ikke de personene som vanket i huset, så dem knapt, men historien omkring et par av dem gjorde inntrykk: Oline, en gammel, enslig kvinne, frøs så fælt om natta, og far ga henne kr. 2.- til innkjøp av et ullteppe –uten å spørre om tillatelse. For det fikk han refs av Forsorgsvesenet.

En jente trengte tannbehandling. Det fikk hun mot trekk av 50 øre pr. uke i det beløpet hun skulle ha til livsopphold.

Fra 1932 hadde vår familie huset alene. Da ble min søster og jeg i påsken sendt på ferie til bestemor i Valdres, og da vi kom hjem, ventet det oss en gedigen overraskelse. Vi hadde fått vårt eget rom. Far hadde gjort i stand et av rommene i 2.etasje til et lekkert ”jomfrubur” uten at vi visste om det: Lys tapet med små roser, ny linoleum, hvitt tak med rosett rundt lampa og nymalte, lysegrønne gamle møbler. Her kamperte min søster og jeg til jeg 14 år senere trådte inn i ektestanden.

Det var svære greier da det i 20-årene en gang ble investert i en god reise-grammofon. Til å begynne med gikk det mest i ”Svigermor og Evensen og kjærringa og jeg” og ”Der bjørkarna susar”, men etter hvert kom det plater med dansemusikk, og vår unge tante Borghild lærte sine nieser å danse vals og foxtrott. Det fulgte uendelig mye glede og moro med denne grammofonen, både for oss venindene og våre foreldre.

Radio kom det i huset ca. 1934, og elektrisk komfyr ble anskaffet i 1936.

Da min søster og jeg var ca. 5 og 7 år gamle, gikk far til anskaffelse av hund. Schäferen Karo ble den første i rekken av i alt 7 hunder i vårt hjem gjennom årene. Welle i kiosken og far bedrev hundedressur på Kusletta.

Senere tok mine foreldre etter anmodning fra Trekkhundklubben en av deres grønlandshunder, Fency, i pensjon. Hun slet seg og dro på bygda og stjal høner. Det var ikke populært, og hun fikk reisepass. Men da hun skulle ha hvalper, ble det bestemt at hun skulle være hos oss til etter hvalpingen. 4 skjønne grønlandshunder kom til verden i uthuset vårt, og de var hos oss alle sammen til de var ganske

store. Vi beholdt en av dem, men han døde senere av hvalpe-syke.

Basse, en stor, glatthåret grå-grønn hund av ubestemmelig rase, fant seg også til rette i vårt hjem. Han ble bragt til oss av eieren, en arbeidsløs kjenning som ikke hadde råd til å holde hunden med mat. Så skralt kunne det være i 30-årene. Det ble ikke kjøpt dyr hundemat på boks den gang. Hunden fikk av husets matforråd, som oftest rester.

7 år gammel fikk jeg skarlagensfeber. Fordi mor hadde vært sykepleier og kunne påta seg omsorgen for meg, ble det bestemt at jeg ikke skulle legges inn på sykehus, men isoleres i et rom hjemme i 7 uker. Den gang hadde vi 2 rom og kjøkken. Jeg ble stengt inne i sove-værelset, og der var jeg så alene, kun med selskap av mor i alle disse ukene. Jeg følte meg ikke syk, og tida ble lang. Far kjøpte munnspill til meg, og jeg lærte meg å spille. Nabofruen i nr. 18 kom med kuleramme, tavle og griffel, hvilket var en klok og nyttig gave. Gildt var det da noen forærte meg mitt livs første konfekt-eske, et vidunder med blå og hvite blomster, som senere ble oppbevaringssted for glansbilder. En sånn eske ble tatt godt vare på og hegnet om.

Jeg sto ofte inne ved det lukkede vinduet og ropte til venindene utenfor. Noen av dem fikk ikke lov å leke med min søster mens jeg var isolert, og da jeg var frisk, fikk de ikke lov å leke med meg. Da de 7 ukene var gått, ble rommet desinfisert.

Nabofruen og jeg var gode venner. Den sommeren jeg var 8 år, lærte hun meg å gympe. Hun kjøpte gympegaffel til meg, ba meg gå til far og be om penger til garn, og så satt Knut, mora hans og jeg inne hos dem i det fine sommerværet og gypet pølle, en avlang sofapute i grått og rødt. Da den var ferdig, monterte min hjelper pølla, og mor fikk den i fødselsdagspresang den 3. august av en stolt 8-åring.

Vi jentene som begynte å vokse til i begynnelsen av 30-årene, ble tidlig interessert i håndarbeid, vi strikket mye, og det var en hyggelig fritidsbeskjeftigelse. Vi satt hjemme hos hverandre og arbeidet. En veninde og jeg strikket våre første selbugensere da vi var 12 år.

Når vi var ferdig med et håndarbeid på skolen, la vi på hjemturen veien innom Otto Brekkes

Manufaktur, som holdt til i etasjen over Bråtebutikken i nr. 33, før de flyttet inn i Velhuset da det var nybygd. Dit gikk vi for å vise fru Brekke og ekspeditrisen hennes det ferdige arbeidet, enten det var noen småtterier eller noe så gjevt som et par selbuvotter. Vi ble alltid godt mottatt, og ros fikk vi i stort monn. Vi gikk ikke for å få noe – vi hungret nok etter anerkjennelse.

En gang kunne vi vise fram en heklet hund, sittende på enden med hengende labber og ører, ca. 40 cm. høy. Den var heklet med garnet dobbelt rundt pekefingeren, så den var fin og rufsete, og den hadde vi laget hos frk. Wiker. Damene hos Brekkes Manufaktur slo hendene sammen ---

På bestilling heklet jeg en slik hund for en familie til å ha i sofakroken, og for den jobben fikk jeg kr. 1.-. Det ble ikke rare timebetalingen.

Vi var vant med at mor og far holdt på med et håndarbeid om kveldene. Mor sydde alt vårt tøy til vi ble konfirmert, med en unntakelse: Mors kusine Turid kom fra Valdres en høst innunder jul, og under hennes flittige hender ble det kjoler til husets døtre og sort, fotsid silkekjole til mor. I 14 dager satt Turid ved bordet i spisestua og dro på den gamle symaskinen som mor hadde kjøpt i 1917 for kr.75.-. Og kjolene ble mottatt med begeistring, sydd av vinrødt, tynt ullstoff, med raffinert krage på skrå over brystet og pyntet med bitte små knapper. Turid kunne jobben sin, hun hadde sydd hos skreddermester Kvale i Oslo i sin ungdom, og det borget for kvaliteten.

Far broderte – han var mester for spisestue- og soveværelse-settene. Eller han satt i kjøkkenkroken og drev med løvsagarbeid som ble til lamper, store kandelabre, syskrin og mye annet fint. Og så sang han for oss.

Når det nærmet seg jul, hørte det med å gå til anskaffelse av en halv gris. Slaktet ble fagmessig partert og lagt i saltlake i en avskjæring som vinteren igjennom sto plassert på den innelukkede glassverandaen. Der var det omtrent samme temperatur som ute.

Julaften sitret vi av spenning. Jo, julenissen kom innom, selv om vi aldri så ham, pakkene lå på nattbordene. Vi fikk en presang og en stor pose med frukt og godter, det var aftenens clou. Mellom jul og nyttår dro vi rundt på juletreffester – i Godlia velhus, på Oppsal vel, på

søndagsskolen og i Valdreslaget. Det hendte også at det ble en tur til familien på Hjellum i romjula, vi reiste jo fritt på toget. Der gikk vi julebuk.

Årene på Østensjø skole var gode. Jeg var så heldig å ha fru Jørstad i 7 år, og det ble mange sykkelturner til Østensjø gård og lek med datteren. Det er også med stor glede jeg husker håndarbeidstidene hos frk. Wiker, timene hennes var spesielle. Mens vi sydde og strikket, fortalte hun eventyr og brukte stemmen så kraftig at frk. Devik i rommet ved siden av kom løpende. Varig inntrykk gjorde det også å høre frk. Wiker lese "Bergliot" under Bjørnson-jubileet i gymnastikksalen i 1932.

Frk. Wiker hadde temperament ut over det vanlige. På slutten av en håndarbeidsdag ble hun mektig opprørt over hvor lite en elev hadde prestert i løpet av dagen – med knappenål skulle vi stripe rynker på mansjett. Hun utbrøt: "Er det dette du har klart på 3 timer?" og ga jenta en lusing.

Det var en skuffelse da vi i 6. og 7. klasse fikk frk. Olsen i håndarbeid. Mens frk. Wiker var fargerik og spennende – vi fikk bl.a. veve hos henne når vi var ferdig med pensum-arbeidet – så var frk. Olsen streng og "grå", vi var faktisk litt redd henne. Og så spiste hun opp neglene sine. - Hun og frk. Ingerød bodde på skolen, øverst i hver sin fløy av den nye skolebygningen.

Klasse 7c 1934/35

Det var barn i blant oss som trengte en håndsrekning fra omverdenen. Fru Jørstad hadde et varmt hjerte for dem, og hun var primus motor for dukkebasaren som i flere år om høsten ble arrangert på Østensjø skole til inntekt for

barn som hadde behov for materiell støtte. Da ble det loddet ut dukker i alle størrelser, og vi som gikk i fru Jørstads klasser, hjalp til med å hekle klær til dukkene. Et år laget far et dukkehus som vi fikk gi til utlodning på basaren. Det var ganske stort, i 2 etasjes høyde med dør og vinduer, tak til å løfte av og lys til å tenne og slukke. Min søster og jeg var mektig stolte da vi bar huset mellom oss ned til skolen, og jubelen var stor da ved trekningen frk. Løfgren gikk av med gevinsten.

I 7.klasse var sangtimene med overlærer Evje en opplevelse. Han samlet alle 7. klassingene til sang i gymnastikksalen samtidig, og da flokket vi oss ivrig rundt ham og pianoet. En dag lånte han min sangbok og skriblet ned 3. stemme til "Alle fugler små de er" og "Aftensolen smiler". Og spør om det var gøy når han spilte opp med "Gammel jegermarsj" og vi plystret til. Det var fart. - Sangboka er et 70 år gammelt kjært minne om gleden ved sangtimene hos overlærer Evje.

Etter de 7 årene, snudde jeg nesa den andre veien og vandret til middelskolen på Teisen. Fremdeles var vi en stor gjeng fra Låveveien og Promenaden som trasket sammen på skoleveien.

I 1937 – da jeg gikk i 2nen klasse på middelskolen – opplevde vi i slutten av juni en begivenhet av de helt store: Elever fra the Technical School i Newcastle kom på Norgesbesøk, og alle ble innkvartert privat hos elever på Bryn høyere skole. Jeg var så heldig å få ha Gertie Charlton boende i mitt hjem under hennes opphold her, og vi tilbrakte dagene sammen hjemme og på turer i 1 uke. Dette ble begynnelsen på et livslangt og meget rikt vennskap med Gertie og hennes familie – et vennskap som nå har vart i 66 år.

Fra 1938 ble det ytterligere 3 år for meg på Bryn høyere skole, og da jeg sluttet der, var jeg nettopp fylt 20 år. Det er 62 år siden, og da hadde jeg møtt den unge mannen som senere skulle bli min livsledsager. Vi er så heldig at vi fremdeles bor sammen i mitt barndomshjem.

Når jeg ser tilbake, kan jeg ikke skjønne at noen kunne ha et bedre oppvekst-miljø enn vi hadde. Vi favnet alt – vi manglet ingen ting. Og jeg takker i hjertet mine foreldre som lot min søster og meg vokse opp i et hus i en hage.

En merkelig opplevelse

Av Kjersti Sandbraaten

For noen år siden hadde jeg en merkelig opplevelse på Nordre Skøyen Hovedgård.

Jeg var i et selskap hvor det var god stemning. Av en eller annen grunn ble jeg stående å se ut av et vindu/dør. Det var i rommet til venstre når man kommer inn hovedinngangen. Da så jeg 2 jenter som fniste og lo og som gjemte seg bak noen busker. Det var noe rart med disse skikkelsene. De var ”svevende” og helt hvite i ansiktet. De hadde på seg en gammel klesdrakt.

Den ene hadde lyst langt hår og den andre hadde langt mørkt hår. Alder vil jeg tippe til ca 16 år.

Jeg vet ikke hvor lenge jeg stod der, men det var en stund. Det var flere som bemerket at jeg bare stod og glante ut av vinduet. Men det viste seg at når jeg gikk ut av rommet og til stedet hvor vi danset, så var det kastet snø inn av vinduet. Dette var det ingen som hadde merket, men snø lå det på gulvet.

Kan noen forklare dette???

Historien om Rudolf Abel

Av Knut Jacobsen

Den 5.mai 1960 holdt Nikita Krusjtsjov en tale i Det øverste sovjet der han bl.a. sa at et amerikansk fly var skutt ned over sovjetisk område, den 1.mai. Amerikanerne var raskt ute med å fortelle at et amerikansk fly, som var ute for å samle meteorologiske observasjoner, var savnet siden 1.mai, og at det måtte ha forvillet seg inn over sovjetisk område. Dermed satt amerikanerne i saksa, for den 7.mai møtte Krusjtsjov på ny opp i Det øverste sovjet og fortalte at flygeren hadde reddet seg i fallskjerm og var tatt til fange. Dessuten var det funnet filmapparat og en film med opptak av sovjetiske militære installasjoner. Dette såkalte U2-flyet hadde startet i Pakistan og skulle etter planen lande i Bodø.

Flygeren het Francis Gary Powers. Han ble stilt for retten i Moskva, i full offentlighet, og han fikk ti års fengsel for spionasje.

Men Powers ble ikke sittende så lenge. Etter et par år i fengsel kommer han en dag til en overgang mellom Øst-Berlin og Vest-Berlin. På den andre siden står det også en fange med sine amerikanske voktere. Det er Rudolf Abel som nå slipper å sone mer av sin dom på 25 års fengsel for spionasje. De to blir gitt fri fra sine voktere og går hverandre i møte, passerer hverandre, og kommer tilbake til sine egne.

Rudolf Abel var ingen ukjent mann i Norge. Han hadde bodd her noen år rundt 1930, men da under sitt rette navn, William Fisher. Et par år bodde han i Golia i Østre Aker, og adressen var Damfaret 18a. Min adresse den gang var

Damfaret 14b. Jeg husker derfor familien Fisher. Han gikk for å være engelskmann, etter det jeg kan erindre, gift med en russerinne. De hadde en datter, og jeg mener hun het Lydia. Jeg var vel 10-12 år den gang. Noen jenter på min alder fikk lære ballettdans av fru Fisher, og de opptrodte på skolen en gang, kan jeg huske.

Golia på den tid var et nybyggersamfunn med folk fra hele landet, innflyttere fra nord og sør, øst og vest, men også utlendinger. En dansk urmaker, en svensk murer, ei tysk husmor, så hvorfor ikke en engelskmann og ei russerinne?

På den tid var radio noe nytt. Krystallapparat var begynt å bli vanlig blant folk. Med gode antenner var det mulig å høre musikk og tale helt fra utlandet. Fisher hadde den største antenna i nabolaget og var en ivrig radiomann. Men så var han jo også ingeniør. Familien var fremmede

fugler, men de gled inn i miljøet på et vis. Fisher stelte i hagen, hilste og pratet med naboene. Han var også uvanlig på den måten at han ikke behøvde å gå fast på jobb hver dag slik som alle andre i nabolaget. Han flyttet fra Golia til en annen kant av byen, og etter en stund ble han utvist fra landet, så vidt jeg vet.

Den grenseovergangen der Rudolf Abel ble utvekslet med Gary Powers var sannsynligvis Oberbaumbrücke over elva Spree. Dette i følge opplysninger i Dagsavisen under temaet "Reiseliv" den 23.07.2000(eventuelt 03.07.2000) som Frode har meddelt meg. Her blir denne brua omtalt som et symbol for delingen av Berlin, der spioner ble utvekslet under den kalde krigen.

Mortefiske i Østensjøbekken

Av Frode Jacobsen

Det må ha vært i midten av trettiåra, jeg kunne ikke ha vært mer en 10 år den gangen.

Vi som bodde i Golia fikk høre at gutta på Oppsal hadde fanget 219 mort i Østensjøbekken, og vi mente at vi burde kunne slå denne rekorden

Under ledelse av Per Mohr som bodde i Damfaret 18b, ble det satt opp et fiskelag bestående av, foruten ham selv, av Per Larsen i Damfaret 14c, Hans Christian Krogh i Solbergliveien 5 og undertegnede som bodde i Damfaret 14b den gangen.

Per Mohr var en meget kreativ ung mann på 12 år. Han mente vi burde lage en ruse som var åpen i begge ender, og ikke bare i den ene enden som gutta på Oppsal hadde brukt. Dessuten skulle vi skremme fisken inn i rusa ved å slå på vannflaten med kjepper samtidig som vi beveget oss nærmere og nærmere rusa fra begge kanter.

Hans Christian mente riktignok at dette ville være rovfiske, og med dagens språkbruk mente han vel at dette ville kunne forrykke den økologiske balansen i hele Østensjøvannet.

Men vi andre var ikke til å stoppe. Vi satte igang

Rusa ble lagd av hønsenetting og plassert omtrent midt mellom der Østensjøbekken begynner og ca 150 m lenger nord, der Østrengfamilien bodde. Vi fire som utgjorde fiskelaget fordelte oss med to i hver ende av rusa i en avstand av ca 75 m, og med en på hver side av bekken. Tanken var som allerede nevnt, at vi skulle skremme fisken inn i rusa, og at den fisken som svømte utenom skulle skremmes tilbake, og på den måten svømme fram og tilbake til den til slutt endte inne i rusa

Alt gikk etter planen, og da fisket var slutt og rusa skulle trekkes på land var spenningen stor. Spørsmålet var, hadde vi slått rekorden til gutta på Oppsal ?

Resultatet var dessverre nedslående. Fangsten bestod av 1-en mort på ca 15 - 20 cm

Den stakkars fisken hadde tydeligvis store pustevanskeligheter der den lå i gresset.

Per Mohr mente at den hadde sprengt seg på grunn av svømmingen fram og tilbake, men hevdet samtidig at sprengt fisk kunne være en delikatesse. Han hadde selv spist sprengt torsk, og det var fin mat. Han mente derfor at det samme måtte kunne sies om sprengt mort.

Per Larsen som var en sann dyrevenn mente imidlertid at dette var dyreplageri, og ville slippe fisken ut i igjen, Det mente egentlig vi andre også, og slik ble det. Fisken ble sluppet ut i bekken igjen.

Hvis ingen har slått rekorden til Oppsalgutta senere, så er rekorden for mortefiske i Østensjøbekken fortsatt på 219 mort.

Nedtegnet etter hukommelsen av Frode Jacobsen april 2002

Prosjektet "Lokalhistoriske bilder"

Av Inger Kjærnes

I lang tid har det vært diskutert å få samlet og systematiskert det store antall lokalhistoriske fotografier som finnes i bydelen. Et stort problem var blant annet at det ikke fantes noe enhetlig billedarkiv i bydelen. De lokalhistoriske bilder som finnes er spredt på et stort antall hender. Ikke minst finnes det mange flotte gamle bilder fra bydelen på veggene og i albumene til de mennesker som bor her. Dette er kulturhistorie som må tas vare på!

Vi hadde derfor 2 hovemålsetninger da vi satte igang bildeprosjektet:

- 1) Samle inn og lage et felles, digitalt arkiv for alle tilgjengelige lokalhistoriske bilder
- 2) Gjøre disse bildene tilgjengelige for allmenheten gjennom bl.a. internett

Bildeprosjektet er et samarbeide mellom Deichmanske bibliotek, Østensjøvannets Venner og Østensjø historielag. Leif-Dan Birkemo, Per Arne Dahl, Cathrine Senje og Inger Kjærnes

jobber for tiden med dette. Ca. 400 bilder er nå skannet og ligger klare i bildebasen, flere finnes tilgjengelige for registrering. Basen er ikke på nettet ennå, men vi håper den snart er å se på 00 historielagets hjemmeside. Dette vil bli publisert seinere. Registreringsgruppen er som regel å treffe på Oppsal bibliotek onsdager kl. 12 - 15 og tar imot bilder for skanning.

Så let i gamle album og i skuffer, kanskje har du bilder som du vil dele med oss andre? I såfall ta kontakt eller send oss en email

Dette bildet har vi fått av Kari Viker. Hun skriver: "Har et bilde av Ulsrudveien landhandleri. Det var oldeforeldrene mine som drev butikken m/bensinpumpe. De leverte varer til garder rundt i omegn." Er det noe som vet når dette bildet kan være tatt?

LURENGRIM, - eller kaffeosen som ble vekk

Av Frode Jacobsen

I begynnelsen av mars 1941 kunne beboerne i vår bydel finne denne løpeseddelen i sine postkasser

LURENGRIM eller **kaffeosen som ble vekk**

Komisk opera i 2 akter
Oppføres for

NASJONALHJELPEN

I GOLIA VELHUS

Lørdag 8. og onsdag 12 mars kl 20
Entre kr 1.00.

Du som slapp fri - GI!

Denne løpeseddelen er langt på veg en kortversjon av historien om en gruppe ungdommer i vår bydel, som i 1940/41 skrev, organiserte, og fremførte en opera i to akter- Ungdommen hadde ingen økonomisk støtte. Tvert i mot. Deres hensikt var å frambringe et lite overskudd som skulle gå til Nasjonalhjelpen, som hadde som oppgave å samle inn og fordele hjelp til krigens ofre.

Aktørene var i 1941 mellom 20 og 25 år, og de fleste lever fortsatt. De vil alle bli behørig omtalt i den historikken historielaget holder på med, og som vil være ferdig om ikke alt for lenge. Her vil også presseomtale, sensurering og andre problemer som aktørene hadde den gang, bli tatt med.

Initiativet ble tatt av ungdommer som i 1936 hadde stiftet en lokal forening av IFL. (Internationell Friendships League) som var en verdensomspennende organisasjon med et pasifistisk innhold, og med det formål å fremme vennskap og fordragelighet blant jordens folk.

IFL hadde i alle år vært meget aktiv, med jevnlig møter på Klosterheim, helt fram til høsten 1940, da den tyske Reichkommissar Terboven, gjennom sine forordninger av 25 september satte forbud mot de fleste frivillige organisasjoner, deriblant IFL.

Det som videre skjedde, det må ha vært i månedsskiftet september/oktober, var at det ble sammenkalt til et møte i Østre Aker avdeling av IFL for å diskutere hvordan en skulle forholde seg til den situasjon som var oppstått etter nazimyndighetenes forbud.

Resultat ble at en fant å måtte avvikle tilvante aktiviteter., Men det var også enighet om at miljøet som var skapt, måtte bli bevart gjennom aktiviteter som fortsatt var lovlig. Det var i denne forbindelse at ideen om å lage en revy til inntekt for Nasjonalhjelpen dukket opp.

En revykomite under Knut Erik Tranøys ledelse ble oppnevnt.

Selv om det var de tyske nazimyndigheters forbud, som var den direkte foranledning til at den ungdommen som hadde vært sammen i IFL fant på at de ville lage en komisk opera, så var det også andre forhold som spilte inn.

Forholdet til Okkupasjonsmakten

Sommeren og høsten 1940 var en helt spesiell tid for landet, og det var usikkerhet om hvordan vi skulle forholde oss til okkupasjonsmakten.

Vi hadde allerede hatt et administrasjonsråd oppnevnt av høyesterett, senere ble dette erstattet av komisariske statsråder oppnevnt av de tyske myndigheter. Det var også på denne tiden at Stortingets presidentskap oppfordret Kongen, som var i London, om å abdisere.

Det var således en uklar situasjon som forelå, og det var i denne perioden at det selsomme påfunnet om å lage en komisk opera oppstod.

Senere under krigen fikk den samme ungdommen, på forskjellig vis, et annet og langt mer alvorlig forhold til den krig som pågikk,.

De lokale forhold

Når ideen om en opera kunne dukke opp, og bli til en realitet, så bør det også tilføyes at miljøet i Golia også var helt spesielt på denne tiden.

Beboerne bestod av driftige mennesker fra alle kanter av landet som hadde bosatt seg der i løpet av årene etter den første verdenskrig

Golia var således et typisk nybyggerstrøk, og i 1941 var etter hvert også deres barn blitt voksne

Foreningslivet blomstret i Golia. Det ble stiftet en rekke foreninger, bl.a. Golia Amatørteater som hadde hatt flere teaterforestillinger på Østensjø skole, etter at den nye skolebygningen med gymnastikksal stod ferdig i 1925.

Det var medlemmer av Golia Amatørteater som hadde vært pådriver for at Golia velhus, som ble bygd i 1935, skulle få sin faste scene

Men dessverre ble ikke scenen tatt i bruk slik en hadde tenkt seg. Medlemmene av amatørteatret var blitt eldre, og da velhuset stod ferdig, var tiden kommet for at salen og scenen måtte tas i bruk for kinodrift slik beboerne da ønsket, selv om ikke alle var enig i det.

Det er derfor naturlig å tenke seg, at de lokale teatertradisjoner, kombinert med et ønske om en annen bruk av scenen var en medvirkende årsak til at ideen om en komisk opera dukket opp.

Men selv om flere forhold lå til rette, kommer en ikke forbi, at den ungdom som stod bak det som skjedde den gang var av en helt spesiell støpning, og at dette var hovedårsaken til at "Lurengrim- eller kaffeosen som ble vekk" så dagens lys.

Lurengrim i reprise.

Historielaget arbeider nå med å få sang og musikkinteressert ungdom i vår bydel til å lage en reprise på noe av det som skjedde den gang, gjerne med en tidsmessig vri, om dagens ungdom skulle ønske det.

Historielaget har håp om at dette vil lykkes om ikke så alt for lenge.

Et par gamle postkort fra vårt område

Østensjø Historielag i 2004

Foreløpig program:

- **Torsdag 29. januar 2004: Lysbildeforedrag av Knut Winje: "Gamle dager på Manglerud". Sted: Menighetssalen Manglerud kirke kl 19.00**
- **10.mars: Årsmøte i historielaget med kulturelt innslag. Egen invitasjon følger seinere.**
- **24.april: Omvisning i Mortensrud kirke, kanskje kombinert med en kort vandring i området**
- **August/September 04: Utflukt til Losby og det historiske spillet der**
- **Oktober: Vandring/foredrag om industrien og teglverket på Bryn, kanskje kombinert med fyrstikkarbeiderhistorie**
- **Desember: Førjulsmøte på Christinedal. Vi ønsker å invitere medlemmene våre på en aften i Harry Fetts ånd**

Merk: *Dette er forløpige planer. Foran hver arrangement vil Østensjø Historielags medlemmer få egne invitasjoner*

Et godt nytt år ønskes alle våre medlemmer!